

Erve Schuttendam

Inleiding

Op erve Schuttendam zijn in 2016 alle bijgebouwen gesloopt op de schöpe na. Het terrein is vlak getrokken, waardoor de hoogteverschillen zichtbaar zijn. Rond de voormalige boerderij staat enige erfbepanting, zoals in de voortuin een haag en hoogstamfruitbomen, in de zijtuin aan de oostzijde een haag en twee jonge noten en op het achtererf een linde plus een oude meidoornstruik. Het erf heeft drie inritten. De schöpe staat op enige afstand van de boerderij. De boerderij en de schöpe lijken schijnbaar ordeloos in de ruimte te staan. De boerderij heeft de achtergevel naar de Demmersweg gericht. Aan de voorgevel van de boerderij uit 1903 is later een woonruimte toegevoegd. Deze aanbouw zal worden afgebroken. De schöpe is recentelijk opgeknapt als schuur. Zowel de historische voor- als achtergevels van beide gebouwen zijn bijzonder van architectuur. De gevels zijn vanaf openbare wegen zichtbaar en dat zou ook zo moeten blijven.

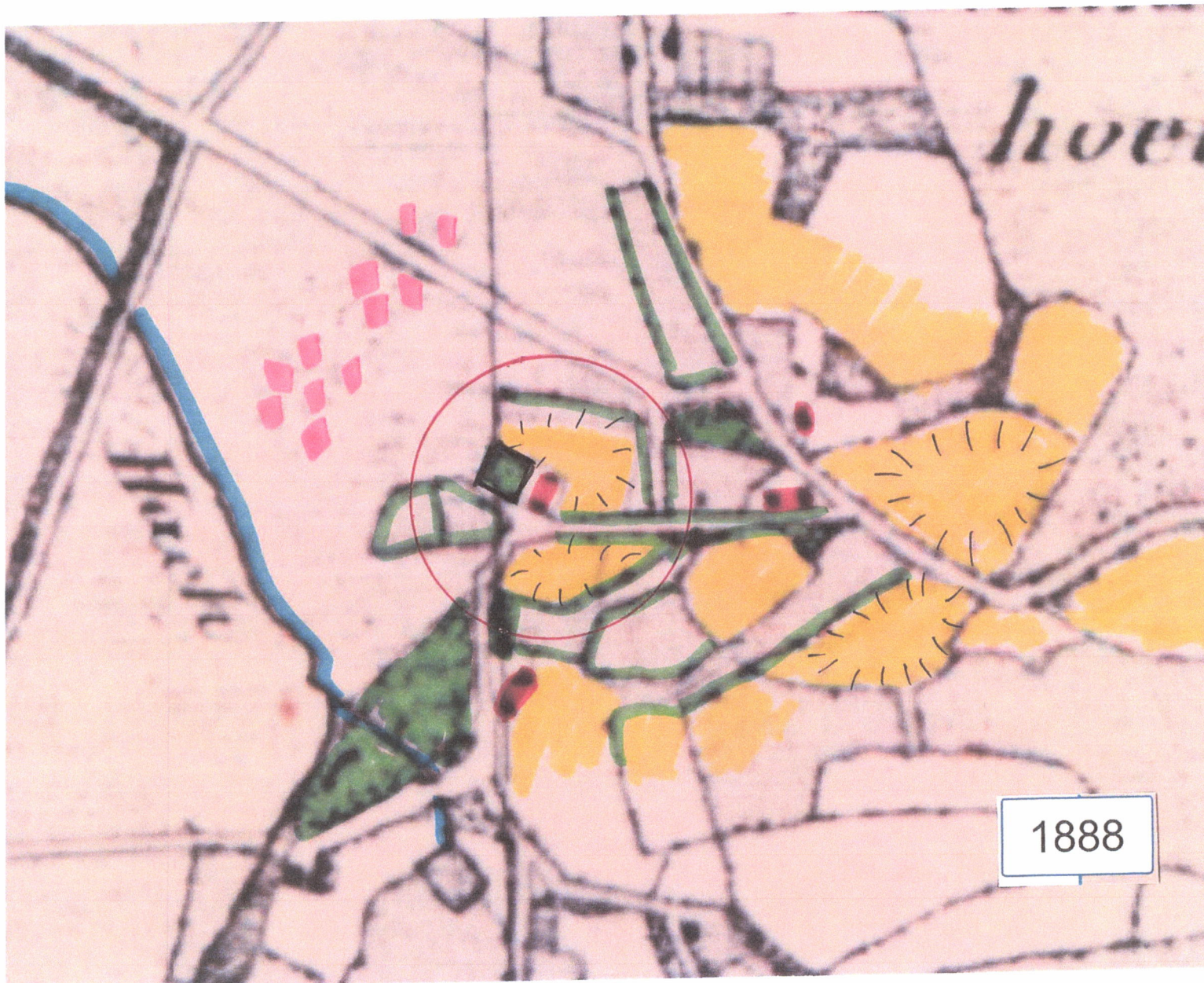
De vraag is of en waar een tweede woning op dit erf past. In november 2016 is deze vraag ook gesteld, vervolgens in november 2019 en nu opnieuw in maart 2020. Dit laatste advies sluit het meeste aan bij die van 2016. De huidige setting past in het landschap, toch kan de ruimtelijke opbouw van het erf ook voor een tweede woning pleiten. We zijn er helemaal aan gewend dat er diverse gebouwen op een erf staan. Het verschil met 2016 is zeer klein; compact blijft het. Het erf wordt iets meer dan toen in twee erven opgesplitst, in verband met voortschrijdend inzicht.

Maart 2020

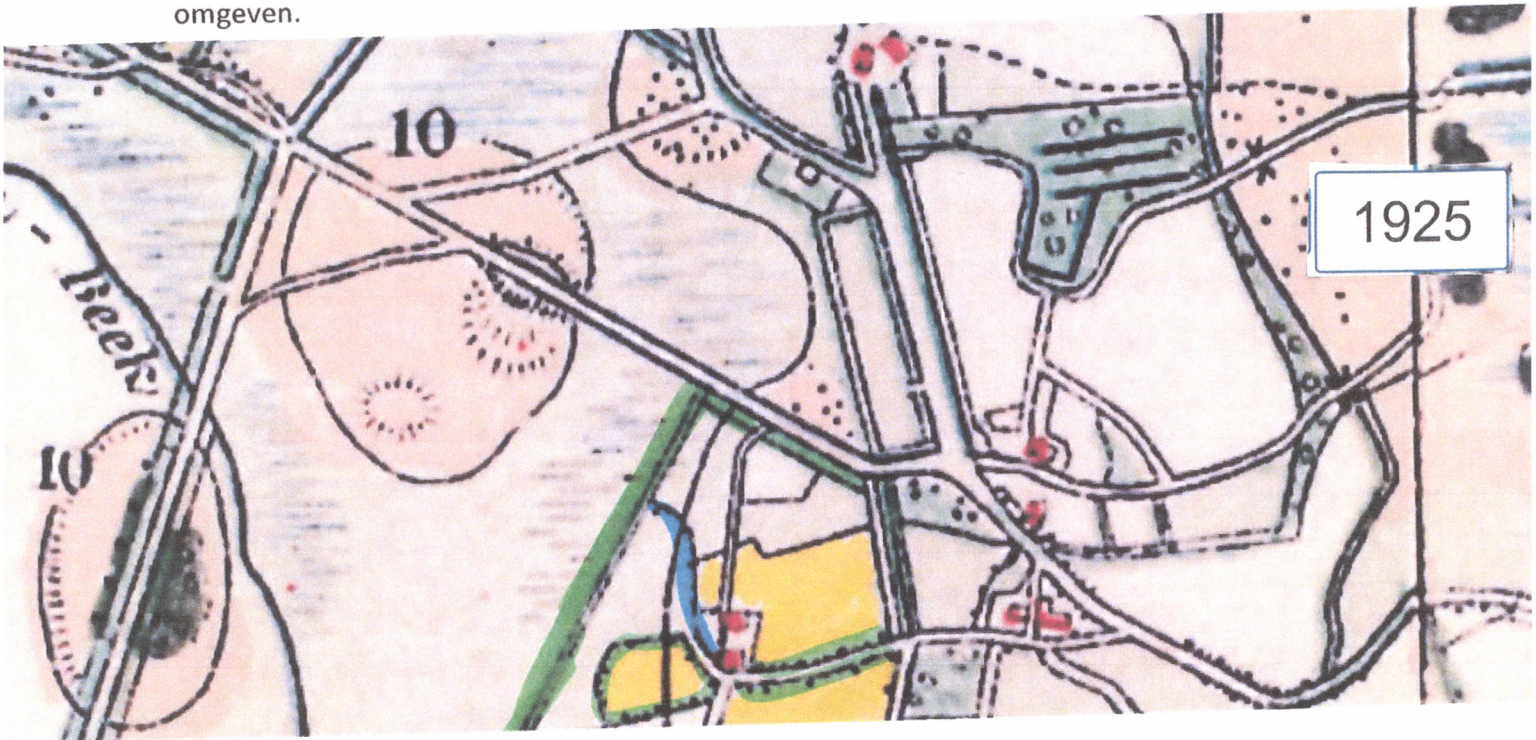

Landschappelijke analyse

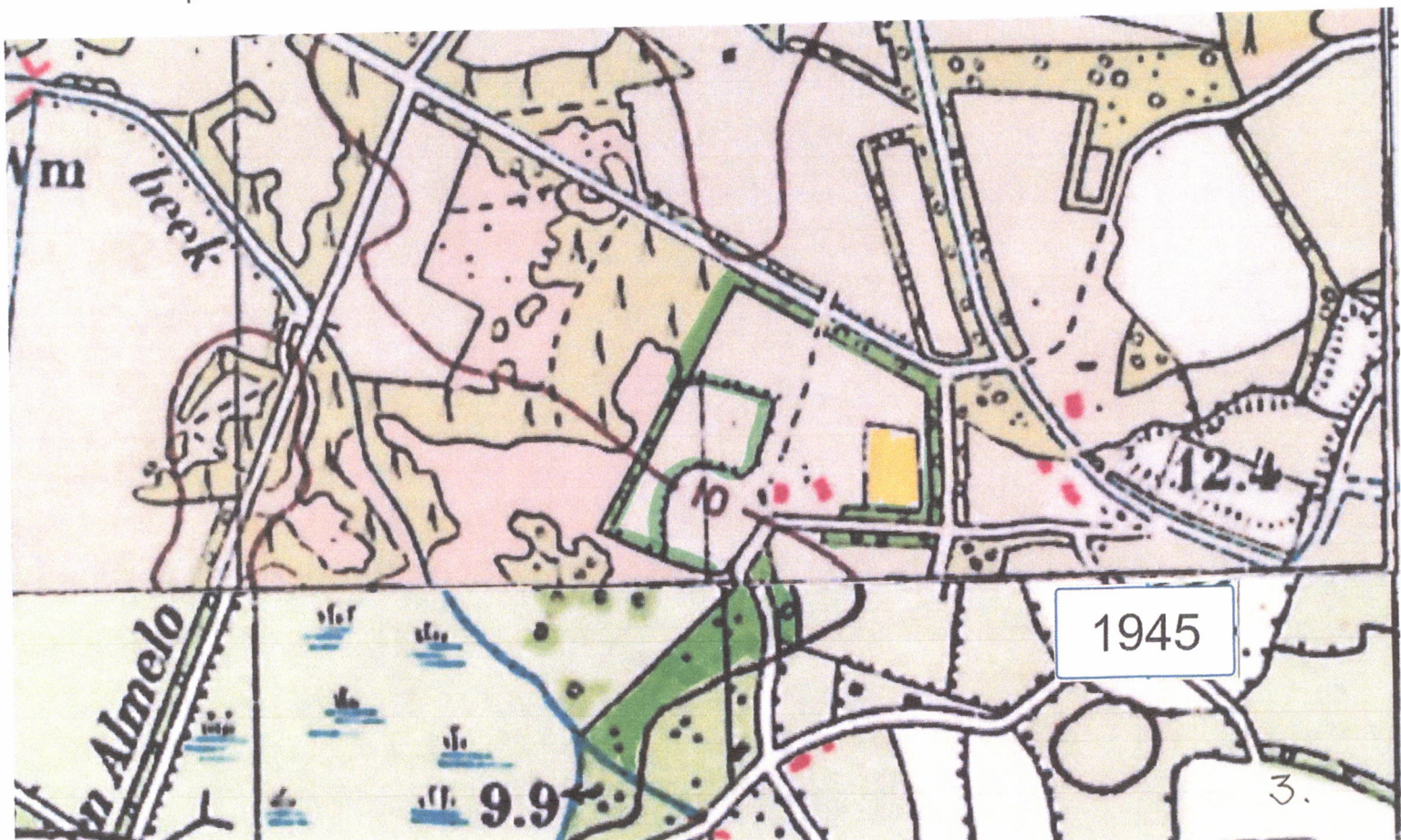
De topografische kaart uit 1888 laat zien dat het boerenerf op de overgang ligt tussen het besloten kampenlandschap aan de oostzijde en een open heideveld aan de westzijde. Er staan twee gebouwen op dit erf en die van de directe burens getekend, steeds even groot van maat en parallel aan elkaar gesitueerd. Aan weerszijde van het erf Schuttendam bevinden zich de bijbehorende kampen. De moestuin/de boomgaard ligt letterlijk op de rand van de twee landschapstypen en is zo breed als het gebied met de twee gebouwen.

De kaart van 1925 is onduidelijk wat betreft de gebouwen, maar het laat wel zien dat er een stevige lijn in het landschap is gezet. Het houdt een houtsingel in tussen het heideveld en het kampenlandschap. Ook de afwatering is geregeld. Het erf is nu door drie kampen omgeven.

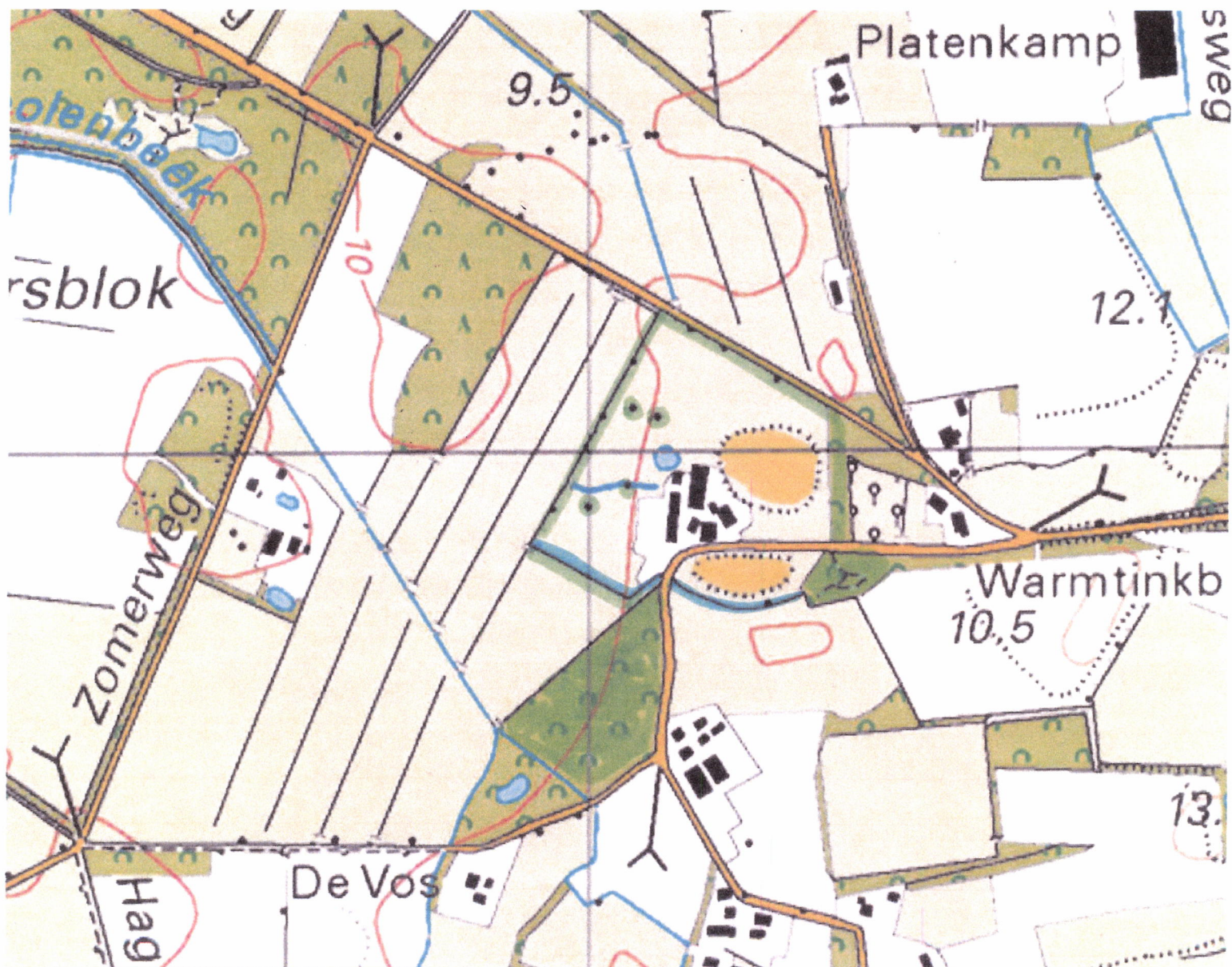

In 1945 blijken de twee gebouwen niet meer parallel aan elkaar te staan. Een nieuwe schöpe heeft een andere positie gekregen en er staat parallel daaraan een smaller bijgebouw. Tussen beide bijgebouwen begint een eigen pad naar het noorden. Het erf ligt in een 'kamer' met groene wanden. De hoeveelheid grasland is toegenomen ten opzichte van bouwland. Op diverse erven staan nog steeds twee gebouwen aangegeven.

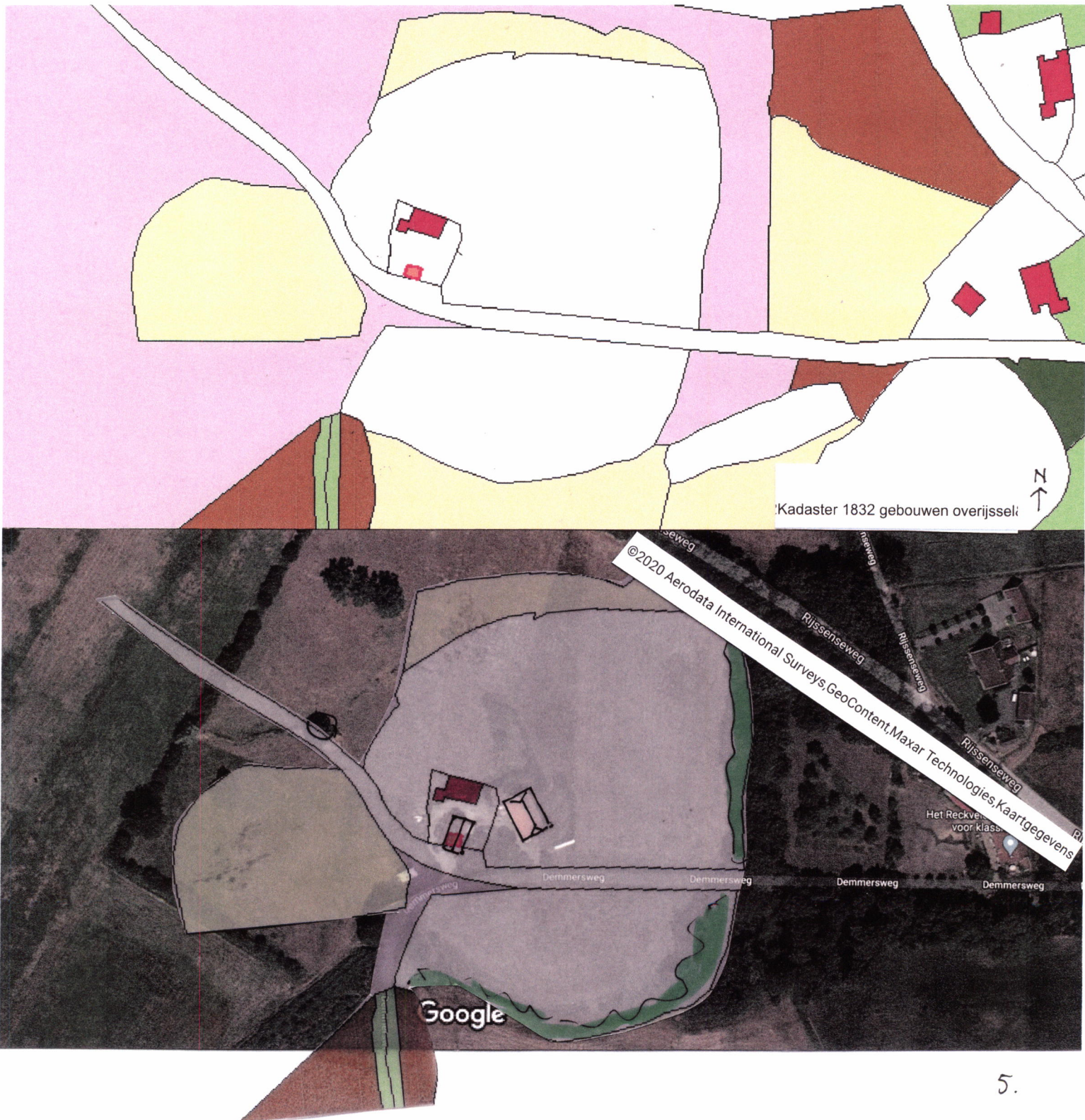

Geleidelijk aan zijn er steeds meer bijgebouwen op het erf verzezen. Deze werden ook voor de voorgevel van het woongedeelte gebouwd, waardoor er een ruimtelijk conflict tussen 'voor' en 'achter' ontstond. De voortuin moest ervoor worden gehalveerd. Alhoewel er geen bouwland meer is, zijn er nog wel sprake van grote hoogteverschillen en bestaat de zogenoemde 'kamer' nog steeds. Binnen die kamer staan buiten het erf enkele markante eiken.

Na de sloop van de diverse bijgebouwen is goed te zien dat het complex met de boerderij en de schöpe het beeld vertegenwoordigt van vele erven van Stichting Twickel. Aan de andere kant is bij bestudering van de overige erven in de omgeving de hoeveelheid bebouwing op het erf bijna te kaal te noemen. We zijn aan meer gebouwen op een erf gewend geraakt. Door een schuurwoning en een kapschuur aan de locatie toe te voegen krijgt het erf meer gebouwde massa.

Er is nog meer in de historie gedoken om inspiratie te verkrijgen. Op de site hisgis.nl zijn de twee eerder genoemde panden te zien. De boerderij staat parallel aan de doorgaande route naar het noordwesten. Het erf had ook een directe verbinding met het omringende heideveld. Doordat deze situatie over de luchtfoto van de huidige tijd is geplaatst, wordt duidelijk dat de locatie van de schöpe de meeste constante op het erf is. Na de bouw van een nieuwe boerderij kon de oude worden afgebroken. De schöpe verrees op dezelfde locatie als een veel kleiner bijgebouw. Over richtingen op het erf komt zo meer duidelijkheid en ook over de betekening van de plaats van de schöpe. De doorgaande weg is verbogen naar het zuiden, waardoor de nieuwe schöpe prominent in het beeld kwam. De oude route werd vanaf de openbare weg een doorzicht naar het westen en noordwesten.

Het advies

De aanbouw

Bij de sloop is de later aangebouwde aanbouw aan het voorhuis niet meegenomen. De vormgeving van dit pand doet afbreuk aan de heldere vorm van de boerderij en de bijzondere voorgevel. Sloop van de aanbouw biedt een kans om de hoek van de boerderij niet geheel terug te restaureren, maar een meer eigentijdse invulling te geven, zodat de bewoners met meer raam meer zon en uitzicht krijgen.

De schöpe

De schöpe behoort als type bijgebouw bij de boerderij. De bebouwing vormt visueel een eenheid. Dat wil niet zeggen dat het eigendom en het gebruik van dit pand niet bij een andere woning zou kunnen liggen. Alhoewel de schöpe een bijgebouw is, kan men op dit specifieke erf op architectonisch vlak spreken van twee even belangrijke panden. Er zou bij ieder pand een 'bijgebouw' kunnen passen. Het erf heeft nu al twee duidelijk van elkaar gescheiden ingangen.

Massa toevoegen

Nieuwbouw zou moeten passen bij de huidige bebouwing. De zoektocht moet plaats vinden aan de noordzijde van de Demmersweg. De schöpe is recent verbouwd als schuur, dus verbouwen tot een woning is niet logisch. Een woning in de vorm van een schuurwoning met de schöpe als bijgebouw ligt vervolgens voor de hand, omdat dit type ook past bij de boerderij als hoofdgebouw. In het kampenlandschap staat de bebouwing dikwijls niet haaks ten opzichte van elkaar en is een schijnbaar ordeloze positie denkbaar. Bij de boerderij past een bijgebouw in de vorm van een kapschuur en daar is nog plek voor op het 'achtererf'. Zo is parkeren onder een dak op het erf mogelijk. De berging is in de deel van de boerderij.

De zoektocht naar de locatie voor de vrijstaande schuurwoning ligt aan de westzijde van de schöpe. De ruimte voor een woning tussen de boerderij en de schöpe is te krap. Er zijn drie locaties denkbaar. In 2016 werd een woning parallel aan de schöpe aangegeven, omdat er vroeger ook een schuur heeft gestaan. Het nadeel is dat het nieuwe pand met de eigenzinnige schöpe gaat en moet concurreren. Daarom is ervoor gekozen om de locatie en de kaprichting anders te laten zijn. Er kan een pand aan de zuidwestzijde van de schöpe worden gebouwd of aan de noordwestzijde. De voorkeur gaat uit naar die laatste locatie, omdat dan de historische zichtlijn op het westen en noordwesten blijft gehandhaafd en de schöpe de hoofdrol blijft spelen. De kaprichting van de nieuwe woning komt vervolgens weer overeen met de locatie van de oorspronkelijke boerderij. De streekeigen struiken op de nieuwe erfscheiding vormt een goede rugdekking. Men kan onzichtbaar vanaf de openbare weggezien parkeren aan de noordzijde van de schöpe.

Om de eenheid op het erf te behouden zouden de aanheling in de voorgevel, de kapschuur en schuurwoning architectonisch familie van elkaar moeten zijn, net zo als de boerderij en de schöpe. Om het erf met de twee onderdelen visueel verder aan elkaar te koppelen is het voorstel om de open tussenruimte tussen de twee hoofdgebouwen in te planten met eiken als een gemeenschappelijke eikengarde. Robuust en kenmerkend voor een boerenerf.

zeiken

aanzicht
voorgevel

Kamp

uitzicht

haag
fruitbomen
aan-
vullen

eik

streekeigen struiken

schuur woning

uitzicht

parkeren

voor-
gevel

boerderij

2 walnoten

in
kapschuur
parkeren

Schöpe

lande meidoorn

doorzicht

Demmersweg

Kamp

eikengarde

maart
2020